

Hof van Cassatie van België

Arrest

Nr. C.15.0226.N

ANFINA nv, met zetel te 2260 Westerlo, Schaastraat 45,

eiseres,

vertegenwoordigd door mr. Johan Verbist, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 2000 Antwerpen, Amerikalei 187/302, waar de eiseres woonplaats kiest,

tegen

1. **A.K.**,

2. **E.K.**,

verweersters,

vertegenwoordigd door mr. Paul Lefebvre, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1050 Brussel, Louizalaan 480/9, waar de verweersters woonplaats kiezen.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 28 januari 2015.

Advocaat-generaal André Van Ingelgem heeft op 22 november 2016 een schriftelijke conclusie neergelegd.

Sectievoorzitter Alain Smetryns heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal André Van Ingelgem heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDELEN

De eiseres voert in haar verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, drie middelen aan.

III. BESLISSING VAN HET HOF***Beoordeling***

(...)

Eerste middel

1. Krachtens artikel 1234 Burgerlijk Wetboek gaan verbintenissen teniet door nietigverklaring of vernietiging.

De nietigverklaring van de overeenkomst houdt in dat de partijen, zo mogelijk, in dezelfde toestand worden geplaatst als die waarin zij zich zouden bevinden indien zij niet hadden gecontracteerd.

2. Wanneer in uitvoering van de vernietigde overeenkomst goederen werden overgedragen, bestaat het herstel in de vorige toestand in beginsel in de teruggave van de goederen aan de restituteschuldeiser en, indien de teruggave niet mogelijk is, in de betaling van de waarde van de goederen.

Indien de goederen op het ogenblik van de vernietiging nog in het vermogen van de restituteschuldenaar aanwezig zijn, dient hij de goederen *in natura* terug te geven aan de restituteschuldeiser, ongeacht een waardestijging of -daling van de goederen. De restituteschuldeiser wordt immers geacht eigenaar van de goederen te zijn gebleven, zodat hij de risico's van een economische waardestijging of -daling van de goederen moet dragen behoudens indien dit verschil in waarde toe te schrijven is aan het doen of laten van de restituteschuldenaar.

3. De appelrechters oordelen dat: *“nu de vermogensrechten verbonden aan voormelde aandelen het hoofdbestanddeel van de overnameprijs vormden, door het na de overname van aandelen quasi volledig teloorgaan van deze aan aandelen verbonden vermogensrechten (het vermogen van de doelvennootschappen Lienvest en Netvest) ook het herstel in natura wat betreft de nietig verklaarde overdracht van aandelen van CVA Netvest niet meer mogelijk is (met name door teruggave bij gebreke aan enig vermogen waardeloos geworden aandelen) en ook hier het herstel enkel bij equivalent kan gebeuren.”*

4. Door aldus te oordelen dat het niet mogelijk is om de overgedragen aandelen in Netvest cva terug te geven, die nog steeds in het vermogen van de restituteschuldenaar aanwezig zijn, uitsluitend omdat de marktwaarde van deze aandelen is gedaald, verantwoordden de appelrechters hun beslissing niet naar recht.

Het middel is gegrond.

Tweede middel

Tweede onderdeel

5. Krachtens artikel 1234 Burgerlijk Wetboek gaan verbintenissen teniet door nietigverklaring of vernietiging.

De vernietiging van een overeenkomst die *ex tunc* uitwerking heeft, verplicht in de regel elk van de partijen ertoe de prestaties terug te geven die krachtens de vernietigde overeenkomst zijn ontvangen.

6. Wanneer in uitvoering van de vernietigde overeenkomst goederen werden overgedragen, bestaat het herstel in de vorige toestand in beginsel in de teruggave

van de goederen aan de restituteschuldeiser en, indien de teruggave niet mogelijk is, in de betaling van de waarde van de goederen.

7. De verbintenis tot betaling van de waarde van de goederen vormt een waarschuld. De restituteschuldenaar moet aan de restituteschuldeiser een vergoeding betalen die gelijk is aan de waarde die de goederen, in de toestand waarin zij werden ontvangen, zouden hebben gehad op het ogenblik van de begroting van de vergoeding. De restituteschuldeiser wordt geacht eigenaar van de goederen te zijn gebleven, zodat hij de risico's van een economische waardestijging of -daling van de goederen moet dragen behoudens indien dit verschil in waarde toe te schrijven is aan het doen of laten van de restituteschuldenaar.

8. De appelrechters oordelen dat *“in functie van de hoger aangehaalde door [de eiseres] opgenomen verplichtingen dit herstel in natura in casu inderdaad dient te geschieden door uitbetaling van het verschil tussen de overeengekomen overnameprijzen en de reeds gedane afbetalingen, mits de hierna doorgevoerde forfaitaire correctie voor de vervroegde uitbetaling (nu uiteindelijk overeengekomen werd om de afbetalingen tot 2019 te verlengen).”*

9. Door de waarde van de overgedragen aandelen in Lienvest cva aldus uitsluitend te bepalen op basis van de vernietigde overeenkomst, zonder rekening te houden met de waardeverandering van de aandelen op het ogenblik van de begroting van de vergoeding en zonder na te gaan of deze toe te schrijven is aan de restituteschuldenaar, verantwoordten de appelrechters hun beslissing niet naar recht.

Het onderdeel is gegrond.

Overige grieven

(...)

Dictum

Het Hof,

Vernietigt het bestreden arrest, behoudens in zoverre het arrest het hoger beroep ontvankelijk verklaart.

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het gedeeltelijk vernietigde arrest.

Houdt de kosten aan en laat de beslissing daaromtrent over aan de feitenrechter.

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het hof van beroep te Gent.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit sectievoorzitter Eric Dirix, als voorzitter, de sectievoorzitters Albert Fettweis en Alain Smetryns, en de raadsheren Bart Wylleman en Koenraad Moens, en in openbare rechtszitting van 13 januari 2017 uitgesproken door sectievoorzitter Eric Dirix, in aanwezigheid van advocaat-generaal André Van Ingelgem, met bijstand van griffier Vanessa Van de Sijpe.

V. Van de Sijpe

K. Moens

B. Wylleman

A. Smetryns

A. Fettweis

E. Dirix

VOORZIENING IN CASSATIE

5 VOOR: de **NV ANFINA**, met maatschappelijke zetel te 2260 Westerlo,
Schaapstraat 45, ingeschreven in de Kruispuntbank voor Ondernemingen onder
het nummer 0424.587.311,

eiseres tot cassatie,

10

bijgestaan en vertegenwoordigd door ondergetekende advocaat bij het Hof van
Cassatie Johan Verbist, kantoor houdend te 2000 Antwerpen, Amerikalei 187/302,
alwaar keuze van woonplaats wordt gedaan,

15

TEGEN: 1. K.A.

20 2. K.E.

25

*

* *

30

Aan de Heren Eerste Voorzitter en Voorzitter van het Hof van Cassatie,

Aan de Dames en Heren Raadsheren in het Hof van Cassatie,

35

Hooggeachte Dames en Heren,

40

Eiseres heeft de eer het arrest aan Uw beoordeling voor te leggen dat op tegenspraak tussen de partijen werd uitgesproken door de achtste kamer van het Hof van Beroep te Antwerpen op 28 januari 2015 (A.R. nrs. 2013/AR/646 en 2013/AR/2674)

FEITEN EN PROCEDUREVOORGAANDEN

45

50

1. Eiseres sloot op 8 december 2003 een overeenkomst voor overdracht van aandelen met mevrouw K.A., strekkende tot overdracht van 4.990 (van de 5.000) aandelen van de commanditaire vennootschap op aandelen Netvest met maatschappelijke zetel te 2280 Grobbendonck, Bannerlaan 54 B, ingeschreven in het handelsregister te Turnhout onder het nummer 74.876, voor een prijs van 1.000.000 euro. Eiseres trad hierbij op als overnemer en mevrouw K.A. als overdrager.

55

Op 8 december 2003 sloot eiseres eveneens een soortgelijke overeenkomst met mevrouw K.E., strekkende tot overdracht van 4.990 (van de 5.000) aandelen van de commanditaire vennootschap op aandelen Lienvest met maatschappelijke zetel

te 2280 Grobbendonck, Bannerlaan 54 B, ingeschreven in het handelsregister te Turnhout onder het nummer 74.877, voor een prijs van 1.000.000 euro.

60

Beide CVA's werden destijds opgericht door de vader van Annette en K.E., de heer Klaas Kamphuis, in het kader van de familiale vermogensplanning, om hen een jaarlijks inkomen te verschaffen uit de beleggingen en gelden van de CVA's. De overdracht van de aandelen had een fiscale optimalisatie tot doel.

65

De beide overeenkomsten werden mede ondertekend door de NV Morley Managers, optredend in haar hoedanigheid van zaakvoerder van de CVA Lienvest en de CVA Netvest. De NV Morley Manager was tevens eigenaar van 10 van de 5.000 aandelen van beide CVA's.

70

In artikel 3 van de beide overeenkomsten werden de volgende betalingstermijnen overeengekomen:

“De betaling gebeurt in 6 jaarlijkse schijven van 45.000 euro per jaar vanaf 15 januari 2004. 1 schijf van 117.500 (euro) in 2010 en 5 jaarlijkse schijven van 122.500 euro vanaf 1 januari 2011. De jaarlijkse betalingen worden gespreid in 12 gelijke maandelijkse betalingen op de 15de van elke maand:

80

Fortis Bank, Steenweg op Turnhout 14, 2360 Oud-Turnhout op rekening nummer 230-0425206-75.”

Krachtens artikel 4 van beide overeenkomsten werd eiseres eigenaar van de overgedragen aandelen vanaf 1 januari 2004.

In artikel 6 van beide overeenkomsten verbonden eiseres, de CVA Lienvest en de CVA Netvest zich hoofdelijk tot betaling van de overnameprijs vermeld in artikel twee van de overeenkomst (1.000.000 euro).

90 Tevens garandeerden eiseres en de NV Morley Managers onder artikel 6 om geen
geldopnames uit de CVA Lienvest en de CVA Netvest te verrichten waardoor de
som van de beleggingen van de CVA Lienvest en de CVA Netvest bij de ABN-
Amro Bank of enige andere bank zou dalen onder de som van de nog verschul-
digde betalingen aan Annette resp. K.E., vermeerderd met 10%. Deze voorwaar-
de gold luidens artikel 6 niet *“voor betalingen aan openbare besturen, van ac-
countantskosten, bedrijfskosten, schulden aan verbonden ondernemingen (beta-
95 ling van management fees aan Anfina NV zijn onderworpen aan de goedkeuring
van alle bestuurders van Morley Managers NV) desgevallend te vermeerderen
met gelopen interesten en beleggingsresultaten, bevoorschotting van de aflossing
van de aankoopprijs conform artikel 2 van deze overeenkomst.”*

100 Eiseres verleende onder artikel 6 van de beide overeenkomsten tot slot een vol-
macht tot hypotheek aan de (respectievelijke) overdragers ten belope van 150.000
euro op het pand gelegen te 2260 Westerlo, Schaapstraat 45, eigendom van eise-
res, tot de volledige betaling van de overnameprijs, conform artikelen 2 en 3 van
de overeenkomsten.

105

Na de overdracht werd de aandelenportefeuille van de CVA Lienvest door de NV
Morley Managers overgedragen naar de CVA Netvest. De CVA Lienvest werd
later in vereffening gesteld.

110

2. Tot 2009 werden de overeenkomsten probleemloos uitgevoerd. Door het
uitbreken van de financiële crisis in 2008 werden de waarden van de aandelenpor-
tefeuille evenwel gedecimeerd.

115 Eiseres kon haar betalingsbeloftes hierdoor niet meer nakomen. Dit leidde tot di-
verse onderhandelingen en nieuwe afspraken tussen de partijen.

3. Op 16 november 2011 hebben Annette en K.E. eiseres (middels afzonderlijke exploitent) gedagvaard voor de Rechtbank van Eerste Aanleg te Turnhout.

De vordering van zowel Annette als K.E. in eerste aanleg strekte ertoe (i) eiseres te horen veroordelen tot betaling van 103.989,62 euro achterstallige betalingen, meer intresten en de kosten van omzetting van het hypothecair mandaat ten belope van 4.128,95 euro vermeerderd met intresten, (ii) de overeenkomsten tot overdracht van aandelen van 8 december 2003 te horen ontbinden lastens eiseres en (iii) eiseres te horen veroordelen tot betaling van 590.160 euro uit hoofde van herstel bij equivalent, meer gerechtelijke intresten. In ondergeschikte orde vorderden Annette en K.E. om, voor zover de Rechtbank de overeenkomsten van 8 december 2003 nietig zou verklaren, eiseres te horen veroordelen tot betaling van 693.920 euro, meer gerechtelijke interesten.

Bij vonnis van 5 november 2012 verklaarde de eerste rechter de overeenkomsten tot overdracht van aandelen van 8 december 2003 nietig op grond van de artikelen 629 en 657 van het Wetboek van Vennootschappen, om reden dat de CVA Lienvest en CVA Netvest zich in (artikel 6 van) beide overeenkomsten hoofdelijk met de koper borg gesteld hadden voor de betaling van de aankoopprijs van hun eigen aandelen.

Eiseres werd veroordeeld om aan K.E. 693.920 euro te betalen (bij equivalent, nu de CVA Lienvest inmiddels in vereffening was gesteld), te vermeerderen met vergoedende intresten aan de wettelijke intrestvoet vanaf 14 september 2012 tot de datum van het vonnis (5 november 2012) en gerechtelijke intresten aan de wettelijke intrestvoet vanaf 5 november 2012 tot volledige betaling. Eiseres werd tevens veroordeeld om de door haar gekochte aandelen in de CVA Netvest terug te geven aan K.A. en deze laatste om de door eiseres voor die aandelen reeds betaalde bedragen terug te betalen.

150 De eerste rechter beval tot slot de opheffing van de hypothecaire inschrijvingen
genomen door Annette en K.E. op het onroerend goed van eiseres te Westerlo,
binnen de maand na het in kracht van gewijsde treden van het vonnis. De kosten
werden omgeslagen tussen de partijen.

155 4. Bij verzoekschrift van 1 maart 2013 stelde K.A. hoger beroep in tegen het
vonnis. Op 20 september 2013 tekende eiseres eveneens hoger beroep aan tegen
het vonnis van 5 november 2012.

160 Beide beroepen waren beperkt tot de gevolgen van de nietigheid van de overeen-
komsten van 8 december 2003. De nietigheid zelf van deze overeenkomsten werd
in graad van beroep niet langer door de partijen in vraag gesteld.

165 Met betrekking tot de CVA Lienvest strekte de vordering van eiseres er, in hoofd-
orde, toe om het vonnis van 5 november 2012 gedeeltelijk te horen vernietigen en
de vergoeding tot teruggave bij equivalent (na ontbinding) te horen verminderen
tot maximum op 232.500 euro onder aftrek van de reeds door eiseres aan K.E. be-
taalde bedragen, en in ondergeschikte orde, op 333.333,33 euro (zijnde één derde
van de initiële koopprijs) onder aftrek van de reeds door eiseres aan K.E. betaalde
bedragen.

170 Met betrekking tot de CVA Netvest vorderde eiseres om het beroep ingesteld door
K.A. ongegrond te horen verklaren en K.A. te horen veroordelen tot de kosten van
het geding. In ondergeschikte orde vorderde eiseres, voor zover de appelrechters
zouden menen dat geen herstel in natura m.b.t. de vernietigde overdracht van de
175 aandelen van de CVA Netvest mogelijk was, de waarde van de vergoeding tot te-
ruggave van equivalent maximum te begroten op 244.500 euro onder aftrek van
de reeds door eiseres aan K.A. betaalde bedragen. De vordering van eiseres strek-

te tevens tot opheffing van de hypothecaire inschrijvingen genomen door K.A., alle kosten te haren laste.

180

De vordering van K.E. in hoger beroep strekte tot bevestiging van het bestreden vonnis van 5 november 2012.

185 De vordering van K.A. in hoger beroep strekte ertoe het vonnis van 5 november 2012 gedeeltelijk te horen vernietigen en te horen zeggen voor recht dat enkel herstel bij equivalent mogelijk was (na vernietiging van de overeenkomst tot overdracht van de aandelen van de CVA Netvest) en eiseres zodoende te horen veroordelen tot betaling van 693.920 euro (zijnde de overnameprijs van 1.000.000 euro minus 306.080 euro ontvangen betalingen), meer interesten.

190

In het bestreden arrest van 28 januari 2015 worden de beide hogere beroepen (i.e. het hoger beroep ingesteld door K.A. gekend onder rolnummer 2013/AR/646 en het hoger beroep ingesteld door eiseres en gekend onder rolnummer 2013/AT/2674) samengevoegd. Het Hof van Beroep vernietigt het vonnis van 5
195 november 2012 en veroordeelt vervolgens eiseres tot betaling van 600.000 euro aan K.E., te vermeerderen met gerechtelijke intresten vanaf de datum van het arrest, en tot betaling van 600.000 euro aan K.A., eveneens te vermeerderen met gerechtelijke intresten vanaf de datum van het arrest. Eiseres wordt ook veroordeeld tot de gerechtskosten van beide aanleggen aan de zijde van Annette en K.E..
200 De appelrechters zeggen tot slot voor recht dat de door eiseres verstrekte hypothecaire zekerheid gehandhaafd blijft als waarborg voor de betaling van de in het arrest uitgesproken veroordelingen.

Tegen voormeld arrest wenst eiseres op te komen met de volgende middelen
205 tot cassatie.

EERSTE MIDDEL TOT CASSATIE

210 Geschonden wettelijke bepaling

- de artikelen 629 en 657 van het Wetboek van Vennootschappen
- de artikelen 1234, 1235, 1376 en 1377 van het Burgerlijk Wetboek
- het algemeen rechtsbeginsel inzake de vermogensverschuiving zonder oor-

215 zaak

Aangevochten beslissing

220 Met betrekking tot de CVA Netvest beslissen de appelrechters dat, na vernietiging van de overeenkomst voor overdracht van aandelen van 8 december 2003, geen teruggave van de aandelen *in natura* meer mogelijk is, omdat de vermogensrechten verbonden aan de aandelen in de CVA Netvest – welke naar oordeel van de appelrechters het hoofbestanddeel van de overnameprijs uitmaken –
225 na de overname quasi volledig teloorgegaan zijn, zodat het herstel enkel nog bij equivalent kan gebeuren en veroordelen eiseres dienvolgens tot vergoeding bij equivalent, nl. betaling van 600.000 euro plus intresten, op grond van de volgende motieven:

230 “IV. Uit voormelde overwegingen volgt dat dit hof, anders dan de eerste rechter, oordeelt dat nu de vermogensrechten verbonden aan voormelde aandelen het hoofbestanddeel van de overnameprijs vormden, door het na de overname van aandelen quasi volledig teloorgegaan van deze aan de aandelen verbonden vermogensrechten (het vermogen van de doelvennootschappen Lienvest en Netvest) ook
235 het herstel *in natura* wat betreft de nietig verklaarde overdracht van aandelen van

CVA Netvest niet meer mogelijk is (met name door teruggave van bij gebreke aan enig vermogen waardeloos geworden aandelen) en ook hier het herstel enkel bij equivalent kan gebeuren.”

(bestreden arrest bladzijde 9)

240

Aangevoerde grieven

245 De vernietiging van de overeenkomst voor overdracht van aandelen van 8 december 2003 tussen eiseres en mevrouw K.A. op grond van de artikelen 629 en 657 van het Wetboek van Vennootschappen verplicht de partijen om de prestaties terug te geven die krachtens de vernietigde overeenkomst zijn ontvangen.

250 Het vonnis dat de nietigverklaring uitspreekt doet een verbintenis tot teruggave ontstaan. De restitutieverbintenis vloeit rechtstreeks voort uit de vernietiging van de overeenkomst. Voor zoveel als nodig vloeit de restitutieverbintenis tevens voort uit de artikelen 1235, 1376 en 1377 van het Burgerlijk Wetboek, of nog uit het algemeen rechtsbeginsel inzake vermogensverschuiving zonder oorzaak.

255

De teruggave dient bij voorkeur te geschieden door de ontvangen prestatie *in natura* terug te geven en slechts indien dit niet (meer) mogelijk is, door de waarde van de prestatie te vergoeden.

260 Indien een partij aldus in uitvoering van de vernietigde overeenkomst een goed ontving dat zij nog *in natura* kan teruggeven, dan is zij er in beginsel toe gehouden het goed *in natura* te restitueren. Hierbij wordt geen rekening gehouden met een eventuele stijging of daling van de marktwaarde van het goed.

265 Indien het goed ingevolge factoren onafhankelijk van de wil van partijen een waardevermindering heeft ondergaan, dan is de restituteschuldeiser ertoe gehouden deze waardevermindering te ondergaan.

270 Te dezen beslissen de appelrechters dat, hoewel niet betwist is dat de aandelen in de CVA Netvest nog *in natura* in het vermogen van eiseres aanwezig zijn, geen herstel *in natura* van de betrokken aandelen in de CVA Netvest meer mogelijk is (en de teruggave derhalve bij equivalent dient te gebeuren), omdat de vermogensrechten verbonden aan de aandelen in waarde gedaald zijn.

275 Door in die zin te beslissen dat geen teruggave *in natura* meer mogelijk is, omdat het betrokken goed (hoewel nog fysiek bij de restituteschuldenaar aanwezig) een waardevermindering heeft ondergaan, miskennen de appelrechters de draagwijdte van de restitutieplicht ten gevolge van de nietigverklaring van de overeenkomst (schending van de artikelen 629 en 657 van het Wetboek van Vennootschappen, 280 en van de artikelen 1234, 1235, 1376 en 1377 van het Burgerlijk Wetboek evenals, voor zoveel als nodig van het algemeen rechtsbeginsel inzake de vermogensverschuiving zonder oorzaak).

285

TWEEDE MIDDEL TOT CASSATIE

Geschonden wettelijke bepaling

290

- de artikelen 629 en 657 van het Wetboek van Vennootschappen
- de artikelen 1234, 1235, 1376 en 1377 van het Burgerlijk Wetboek
- het algemeen rechtsbeginsel inzake de vermogensverschuiving zonder oorzaak

295

Aangevochten beslissing

300 De appelrechters veroordelen eiseres tot betaling aan mevrouw K.A. en aan mevrouw K.E. van elk een bedrag van 600.000 euro (in hoofdsom), op grond van de volgende motieven:

305 “V. In functie van de hoger aangehaalde door NV Anfina (lees: Van Sande Leo) opgenomen verplichtingen dient dit herstel in natura in casu inderdaad te geschieden door uitbetaling van het verschil tussen de overeengekomen overnameprijzen en de reeds gedane betalingen, mits de hierna doorgevoerde forfaitaire correctie voor de vervroegde uitbetaling (nu uiteindelijk overeengekomen werd om de afbetalingen tot 2019 te verlengen).

310 Er is inderdaad, zoals de eerste rechter ook reeds oordeelde, geen reden om deze betalingsverplichting te matigen nu ook dit hof oordeelt dat de zussen Kamphuis, zelfs bijgestaan door hun vader en Woiford R., niet op de hoogte waren noch dienden te zijn van de enkel door NV Anfina (om alzo aan haar betalingsverplichting van het openstaand saldo van de koopsommen te ontsnappen) in het kader

315 van deze procedure ingeroepen nietigheidsgrond. Bovendien, zoals gezegd, nam
NV Anфина het volledig financieel (beleggings)risico verbonden aan deze over-
dracht op zich.

Bovendien blijft de uitgesproken nietigheid een sanctie die binnen de perken van
320 het noodzakelijke dient gehouden te worden en laat de overtreden rechtsnorm in
onderhavig geschil, gelet op voormelde overwegingen, toe dat aan voormelde wil
van partijen ondanks de uitgesproken nietigheid toch nog in de modulering van
het door de rechter uit te spreken herstel in natura uitwerking gegeven wordt.

325 Om die redenen oordeelt dit hof dat NV Anфина aan Kamphuis Eveline en aan
Kamphuis Annette nog afgerond 600.000 EUR, vermeerderd met gerechtelijke
rechte vanaf datum van dit arrest dient te betalen, vermeerderd met de hieronder
vastgesteld gedingkosten.”

(bestreden arrest bladzijde 9)

330 Aangevoerde grieven

Eerste onderdeel

De vernietiging van de overeenkomst tot overdracht van aandelen op grond
335 van de artikelen 629 en 657 van het Wetboek van Vennootschappen verplicht de
partijen om de prestaties terug te geven die krachtens de vernietigde overeenkomst
zijn ontvangen.

Indien de restitutie door betaling van een waardevergoeding plaatsvindt, kan deze
340 waardebepaling niet (louter) geschieden op grond van de prijs die voor de presta-
tie in de vernietigde overeenkomst was vastgesteld.

De vernietiging houdt immers precies in dat de overeenkomst opzijgeschoven wordt. Een nietig verklaarde overeenkomst kan voor de partijen immers geen
345 grondslag van rechten en verplichtingen (meer) zijn. Aldus moet de waardebepaling van de prestatie op een objectieve manier geschieden, los van de vernietigde overeenkomst.

Te dezen bepalen de appelrechters de waarde van de aandelen in de CVA
350 Netvest en de CVA Lienvest bij equivalent op het verschil tussen de overeengekomen overnameprijs en de reeds door eiseres gedane afbetalingen (met een forfaitaire correctie voor de vervroegde uitbetaling).

Door in die zin de waardering van de aandelen bij equivalent louter te base-
355 ren op de contractueel overeengekomen overnameprijs, miskennen de appelrechters de restitutieplicht ten gevolge van de nietigverklaring van de overeenkomst en verlenen zij ten onrechte nog rechtsgevolgen aan de vernietigde overeenkomst (schending van de artikelen 629 en 65
7 van het Wetboek van Vennootschappen, en van de artikelen 1234, 1235, 1376
360 en 1377 van het Burgerlijk Wetboek evenals, voor zoveel als nodig van het algemeen rechtsbeginsel inzake de vermogensverschuiving zonder oorzaak).

Tweede onderdeel

365 De verbintenis tot waardevergoeding bij equivalent maakt een waardeschuld uit.

Bijgevolg is de ontvanger een vergoeding verschuldigd gelijk aan de waarde die
370 het goed – in de toestand waarin het destijds werd ontvangen – op het ogenblik van de begroting (i.e. op het ogenblik van de uitspraak van de rechter of het ogenblik van het minnelijk akkoord tussen partijen hierover) zou hebben gehad.

375 Een waardestijging van het goed valt bijgevolg ten laste van de restitutie-
schuldenaar: het bedrag van de door hem verschuldigde vergoeding is in dat geval
hoger dan de waarde die het goed bij ontvangst had. Een waardedaling komt
daarentegen ten goede van de restituteschuldenaar: in dat geval is het bedrag van
de door hem verschuldigde vergoeding lager dan de waarde die de prestatie bij
ontvangst had.

380

Het vonnis dat de nietigverklaring uitspreekt van een overeenkomst die *ex tunc* uitwerking heeft, doet een verbintenis tot teruggave ontstaan. De teruggave geschiedt bij voorkeur *in natura*. De restitutie geschiedt slechts door betaling van een waardevergoeding bij equivalent indien teruggave *in natura* onmogelijk is.

385

Indien het ontvangen goed op het ogenblik van de teruggave nog bij de ontvanger aanwezig is, volstaat het dat de ontvanger het goed *in natura* teruggeeft. Hierbij wordt geen rekening gehouden met een eventuele waardevermindering of waardevermeerdering van het goed.

390

In geval van teruggave *in natura* is de omvang van de restitutie dan ook steeds gelijk aan de waarde die het ontvangen goed op het ogenblik van de teruggave heeft.

395

Derhalve dient bij de waardebepaling bij equivalent ook rekening te worden gehouden met de waarde die het ontvangen goed op het ogenblik van de teruggave heeft.

400

Door in de gevallen waarin de restitutie niet *in natura* gebeurt, geen rekening te houden met de waardeschommelingen die het ontvangen goed sedert het ogenblik van de ontvangst heeft ondergaan - en derhalve de omvang van de restitutie in deze gevallen steeds gelijk te stellen aan de waarde die de ontvangen prestatie op het

ogenblik van de ontvangst had – riskeert derhalve een onverantwoorde ongelijkheid te ontstaan ten opzichte van de (verkieslijke) wijze van teruggave *in natura*.

405 In geval van waardevermindering van de prestatie, leidt een waardering bij equivalent op het ogenblik van ontvangst dan ook tot een ongerechtvaardigde verrijking van de restituteschuldeiser ten nadele van de restituteschuldenaar in vergelijking met de toestand waarin partijen zich zouden bevonden hebben, indien een teruggave *in natura* wel nog mogelijk was geweest.

410

Door te dezen bij de waardebepaling bij equivalent geen rekening te houden met de aanzienlijke waardevermindering die de aandelen in de CVA Netvest en de CVA Lienvest sinds de overdracht hebben ondergaan, miskennen de appelrechters dan ook de restitutieplicht ten gevolge van de nietigverklaring van de overeenkomst (schending van de artikelen 629 en 657 van het Wetboek van Vennootschappen, van de artikelen 1234, 1235, 1376 en 1377 van het Burgerlijk Wetboek evenals, voor zoveel als nodig van het algemeen rechtsbeginsel inzake de vermogensverschuiving zonder oorzaak).

420

NIET VERBETERDEKOPIE

DERDE MIDDEL TOT CASSATIE

425 Geschonden wettelijke bepaling

- de artikelen 629 en 657 van het Wetboek van Vennootschappen
- de artikelen 1234 en 1235 van het Burgerlijk Wetboek

430

Aangevochten beslissing

De appelrechters beslissen dat de door eiseres tot zekerheid van de betaling van de overnameprijzen verstrekte hypotheek gehandhaafd dient te blijven tot be-
435 loop van de in het bestreden arrest uitgesproken veroordelingen, op grond van de volgende motieven:

“V. (...) Om dezelfde hoger aangehaalde redenen oordeelt dit hof dat de tot ze-
kerheid van betaling van de overnameprijzen verstrekte hypotheek onverminderd
440 dient gehandhaafd te worden tot beloop van de in dit arrest uitgesproken veroor-
delingen tot betaling van geldsommen.”

(bestreden arrest bladzijde 9)

445 Aangevoerde grieven

De grondslag van de hypothecaire volmacht was te deze artikel 6 van de beide overeenkomsten voor overdracht van aandelen van 8 december 2003, hetwelk (in identieke bewoordingen) bepaalt:

450

“De overnemer verleent aan de overdrager tot de volledige betaling van de prijs, conform artikel 2 en 3 van deze overeenkomst, een volmacht tot hypotheek van € 150.000 op het pand gelegen te 2260 Westerlo, Schaapstraat 45, eigendom van Anfina NV.”

455

De hypothecaire volmacht werd, luidens artikel 6 van beide overeenkomsten, louter door eiseres aan verweersters verleend met het oog op de betaling van de overnameprijs.

460

Overeenkomstig artikel 1234 van het Burgerlijk Wetboek gaan de verbintenissen van een overeenkomst onder meer door nietigverklaring of vernietiging teniet. Een nietig verklaarde overeenkomst kan voor partijen geen grondslag van rechten en verplichtingen (meer) zijn.

465

Ingevolge de vernietiging van de overeenkomsten voor overdracht van aandelen van 8 december 2003 is dan ook een einde gekomen aan alle in deze overeenkomsten gelegen verbintenissen, waaronder de hypotheekbelofte vervat in artikel 6.

470

Door de tot zekerheid van de betaling van de overnameprijzen verstrekte hypotheek te handhaven ná de vernietiging van de overeenkomsten voor overdracht van aandelen van 8 december 2003 en voor een ander doel dan de betaling van de overnameprijzen, met name voor de betaling van de in het bestreden arrest uitgesproken veroordelingen tot betaling van geldsommen uit hoofde van de restitutieplicht na vernietiging, miskennen de appelrechters de gevolgen van de nietigverklaring van de overeenkomst (schending van de artikelen 629 en 657 van het Wetboek van Venootschappen en de artikelen 1234 en 1235 van het Burgerlijk Wetboek).

475

480

*

485

*

*

NIET VERBETERDE KOPIE

TOELICHTING BIJ HET EERSTE MIDDEL

490 De vernietiging van de overeenkomst voor overdracht van aandelen van 8 december 2003 tussen eiseres en mevrouw K.A. op grond van de artikelen 629 en 657 van het Wetboek van Vennootschappen verplicht de partijen om de prestaties terug te geven die krachtens de vernietigde overeenkomst zijn ontvangen.

495 De nietigverklaring van een overeenkomst houdt immers in dat de partijen, zo mogelijk, in dezelfde toestand moeten worden geplaatst als die waarin zij zich zouden bevinden indien zij niet hadden gecontracteerd. Het is vaste rechtspraak van Uw Hof dat de vernietiging van een overeenkomst die *ex tunc* werking heeft, elk van de partijen in de regel ertoe verplicht de prestaties terug te geven die
500 krachtens de vernietigde overeenkomst zijn ontvangen (Cass. 28 november 2013, C.12.0556.N; Cass. 10 mei 2012, C.10.0707.N; Cass. 5 januari 2012, C.10.0712.N; Cass. 24 september 2009, C.08.0617.N en Cass. 21 mei 2004, C.03.0501.F).

505 Het vonnis dat de nietigverklaring uitspreekt doet een verbintenis tot teruggave ontstaan. De restitutieverbintenis vloeit rechtstreeks voort uit de vernietiging van de overeenkomst (J. Baeck, *Restitutie na vernietiging of ontbinding van overeenkomsten*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 65, nr. 97). Deze grondslag lijkt ook door Uw Hof gedragen te worden (Cass. 28 november 2013, C.12.0556.N en
510 Cass. 8 februari 2010, C.09.0244.F).

Voor zoveel als nodig vloeit de restitutieverbintenis tevens voort uit de artikelen 1235, 1376 en 1377 van het Burgerlijk Wetboek, of nog uit het algemeen rechtsbeginsel inzake vermogensverschuiving zonder oorzaak.

515

De teruggave dient bij voorkeur te geschieden door de ontvangen prestatie *in natura* terug te geven en slechts indien dit niet (meer) mogelijk is, door de waarde van de prestatie te vergoeden (Cass. 24 september 1976, Arr.Cass. 1977, 98 en Pas. 1997, I, 101; Cass. 13 september 1985, Arr.Cass. 1985-86, 40 en Pas, 520 1986, I, 36; H. De Page, *Traité élémentaire de droit civil belge*, II, Brussel, Bruylant, 1964, 787-788, nr. 815 en 789-790, nr. 818; S.J. Nudelhole, “Les incidences de la théorie des risques sur les restitutions consécutives à l’annulation d’un contrat”, noot onder Cass. 13 september 1985, *RCJB* 1988, (223), 228, nr. 8; S. Stijns, « Nietigheid van het contract als sanctie bij zijn totstandkoming », in S. 525 Stijns en J. Smits (eds.), *Totstandkoming van de overeenkomst naar Belgisch en Nederlands recht*, Antwerpen, Intersentia, 2000, 674, nr. 537; T. Starosselets, “Effets de la nullité”, in P. Wéry (ed.), *La nullité des contrats*, Brussel, Larcier, 2006, (231), 242-243; A. Van Oevelen, “De nietigheid van de overeenkomst”, in X., *Bijzondere overeenkomsten, Artikelsgewijze commentaar met overzicht van* 530 *rechtspraak en rechtsleer*, IV Verbintenissenrecht, Titel II, Contractenrecht, Hoofdstuk IV, nr. IV.B.1 en J. Baeck, *Restitutie na vernietiging of ontbinding van overeenkomsten*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 69, nr. 103).

Indien een partij aldus in uitvoering van de vernietigde overeenkomst een goed ontving dat zij nog *in natura* kan teruggeven, dan is zij er in beginsel toe gehou- 535 den het goed *in natura* te restitueren. Hierbij wordt geen rekening gehouden een eventuele stijging of daling van de marktwaarde van het goed (J. Baeck, *Restitutie na vernietiging of ontbinding van overeenkomsten*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 71, nr. 105 en 85, nr. 123).

Indien het goed ingevolge factoren onafhankelijk van de wil van partijen een 540 waardevermindering heeft ondergaan, dan is de restituteschuldeiser ertoe gehou- den deze waardevermindering te ondergaan (J. Baeck, *Restitutie na vernietiging of ontbinding van overeenkomsten*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 77-78, nr. 112; T. Starosselets, “Restitutions consécutives à la dissolution ex tunc”, *TBBR* 2003, 80, 545 nr. 26; S. Loosveld, *Geld, geldschulden en deviezen*, Larcier, 2007, 179, nr. 321 en 196, nr. 349 en P. Van Ommeslaghe, “La notion de restitution”, *L’obligation de restitution du banquier*, Bruylant, 1998, 23-24).

550 TOELICHTING BIJ HET TWEEDE MIDDEL

Eerste onderdeel

555 Indien de restitutie door betaling van een waardevergoeding plaatsvindt, kan deze waardebepaling niet (louter) geschieden op grond van de prijs die voor de prestatie in de vernietigde overeenkomst was vastgesteld.

560 De vernietiging houdt immers precies in dat de overeenkomst opzijgeschoven wordt. Een nietigverklearde overeenkomst kan voor de partijen immers geen grondslag van rechten en verplichtingen (meer) zijn. Aldus moet de waardebepaling van de prestatie op een objectieve manier geschieden, los van de vernietigde overeenkomst (J. Baeck, *Restitutie na vernietiging of ontbinding van overeenkomsten*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 69, nr. 103; I. Claeys, “Nietigheid van contractuele verbintenissen in beweging”, in X., *Sancties en nietigheden*, Gent, Larcier, 2003, 325, nr. 79; T. Starosselets, “À propos de la résolution par équivalent”, in X., *Liber Amicorum Jean-Pierre De Bandt*, Brussel, Bruylant, 2004, 618 en P. Wéry, *Droits des obligations, Volume 1. Théorie générale du contrat*, Brussel, Larcier, 2010, nr. 346).

570 “Indien de restitutie door betaling van een waardevergoeding plaatsvindt, wordt aangenomen dat deze waardebepaling niet mag geschieden op grond van de prijs die voor de prestatie in de vernietigde of ontbonden overeenkomst was vastgesteld. De vernietiging of ontbinding houdt immers precies in dat de overeenkomst opzijgeschoven wordt. Aldus moet de waardebepaling van de prestatie op een objectieve manier geschieden, los van de vernietigde of ontbonden overeenkomst.

575

In navolging van het DCFR zou de waarde van de ontvangen prestatie dan ook kunnen worden omschreven als de prijs die een redelijk handelende en geïnteresseerde aanbieder en een redelijk handelende en geïnteresseerde ontvanger voor die prestatie zouden overeenkomen. Dit stemt overeen met de marktwaarde van de prestatie (voor zover voor de prestatie een markt bestaat)”

(J. Baeck, *Restitutie na vernietiging of ontbinding van overeenkomsten*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 69-70).

585

Ook door Uw Hof werd reeds geoordeeld dat een nietig verklaarde overeenkomst voor partijen geen grondslag van rechten en verplichtingen (meer) kan zijn (Cass. 28 november 2013, C.12.0556.N).

590

Tweede onderdeel

De verbintenis tot waardevergoeding bij equivalent maakt een waardeschuld uit.

595

Bijgevolg is de ontvanger een vergoeding verschuldigd gelijk aan de waarde die het goed – in de toestand waarin het destijds werd ontvangen – op het ogenblik van de begroting (i.e. op het ogenblik van de uitspraak van de rechter of het ogenblik van het minnelijk akkoord tussen partijen hierover) zou hebben gehad (J. Baeck, *Restitutie na vernietiging of ontbinding van overeenkomsten*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 71; S.J. Nudelhole, “Les incidences de la théorie des risques sur les restitutions consécutives à l’annulation d’un contrat”, noot onder Cass. 13 september 1985, *RCJB* 1988, 233, nr. 14 en T. Starosselets, “À propos de la résolution par équivalent”, in X., *Liber Amicorum Jean-Pierre De Bandt*, Brussel, Bruylant, 2004, 620).

605

TOELICHTING BIJ HET DERDE MIDDEL

610

Overeenkomstig artikel 1234 van het Burgerlijk Wetboek gaan de verbintenissen van een overeenkomst onder meer door nietigverklaring of vernietiging teniet. Een nietig verklaarde overeenkomst kan voor partijen geen grondslag van rechten en verplichtingen (meer) zijn (Cass. 28 november 2013, C.12.0556.N).

*

* *

620

Op deze gronden en overwegingen besluit de ondergetekende advocaat voor eiseres dat het U, Hooggeachte Dames en Heren, moge behagen het bestreden arrest te vernietigen, de zaak en partijen te verwijzen naar een ander hof van beroep en uitspraak te doen over de kosten als naar recht.

625

Antwerpen, 20 mei 2015

630

Johan Verbist

635

640

645

650

Bijlagen:

655

1. Exploot van betekening dd. 4 maart 2015 van het arrest van de Achtste Kamer van het Hof van Beroep te Antwerpen van 28 januari 2015 (2013/AR/646 en 2013/AR/2674) op verzoek van verweersters aan eiseres, waarin door beide verweersters keuze van woonplaats is gedaan op het kantoor van gerechtsdeurwaarder Paul Eyskens, met kantoor te 2300 Turnhout, Zegeplein 9/1;
2. Exploot van betekening van deze voorziening aan verweersters.